

Hvorfor morfologi?

Hans-Olav Enger, UiO. h.o.enger@iln.uio.no

Allerede ved MONS 1 stilte Lie (1986: 11) spørsmålet «Morfologien – fins den?». Svaret hans var «ja», men det blir ofte hevdet at morfologi lar seg «reducere bort» – dels til fonologi, dels til syntaks (se f.eks. Siddiqi 2018). Det er ikke trivielt å avgrense morfologi fra fonologi på den ene sida, syntaks på den andre, og det fins jo språk uten bøyning, så det kan virke mer økonomisk og elegant å operere uten en morfologi.

Aronoff (1994) betoner likevel *Morphology by Itself*, morfologiske fenomener som ikke kan «redueres bort». Slike fenomener, «morfomer», er morfologiske mønstre som ikke kan gis noen synkront sett rimelig fonologisk, semantisk eller syntaktisk begrunnelse. Eksempler er bøyingsklasser der medlemmene ikke deler fonologiske eller semantiske/syntaktiske trekk, og synkretismer (formsamsvar) som framstår som «unaturlige». Aronoffs argumentasjon har blitt fulgt opp av blant andre Maiden (2018). Maiden finner diakron evidens for morfomer i romanske språk; de kan bli endret på en måte som forteller at talerne må ha lagt merke til dem.

Imidlertid mener Steriade (2022) at *alle* eksempler på morfomer som har vært satt fram, kan analyseres på annet vis. Steriade hevder at påståtte eksempler på morfomer som er diakront stabile, vil ha en fonologisk eller syntaktisk (ev. semantisk) årsak – og da ikke utgjøre argumenter for å anta en autonom morfologi. Har derimot de påståtte eksemplene ikke en slik årsak, vil de være diakront ustabile, ifølge Steriade.

Inspirert av Maiden argumenterer Enger (2023) for morfomer i skandinavisk. Ett av eksemplene er det systematiske formsamsvaret i mange norske dialekter mellom endelsen i bestemt entall av sterke hunkjønnsord og endelsen i bestemt flertall av intetkjønnsord. I noen dialekter heter det *skåli* med samme endelse som i *åri*, i noen heter det *skåla* med samme endelse som i *åra*. Det formsamsvaret vi finner i Stavanger (og Jæren) – *skålå* med samme endelse som i *årå* – er et formsamsvar som talerne aktivt har bevart, og altså et argument for at morfologien fins. (Detaljene her vil bli forklart nærmere i november.) I foredraget mitt ønsker jeg å vende tilbake til Stavanger. Enger (2023) overså et par momenter som er svært relevante, også når Steriades argumentasjon skal vurderes. Jeg skal også hevde at morfomer ikke er så annerledes enn mye annen morfologi, og at evidens fra diakroni og dialekter ikke tyder på at talerne har noe sterkt ønske om å eliminere morfologien.

Referanser

Aronoff, Mark. 1994. *Morphology by Itself*. Cambridge, Mass.

Enger, Hans-Olav. 2023. Metamorphomic patterns in North Germanic. *NJL* 46, 1-19.

Lie, Svein. 1986. Morfologi - noen tendenser i nyere forskning. *NLT* 4, 3-24.

Maiden, Martin. 2018. *The Romance Verb*. Oxford.

Siddiqi, Daniel. 2018. Distributed Morphology. I Audring, J. & F. Masini (utg.): *The Oxford Handbook of Morphological Theory*. Oxford.

Steriade, Donca. 2022. Priscianic word formation: morphemes, referrals and alternatives. I Ackema, P. et al. (utg.): *The Wiley Blackwell Companion to Morphology*.